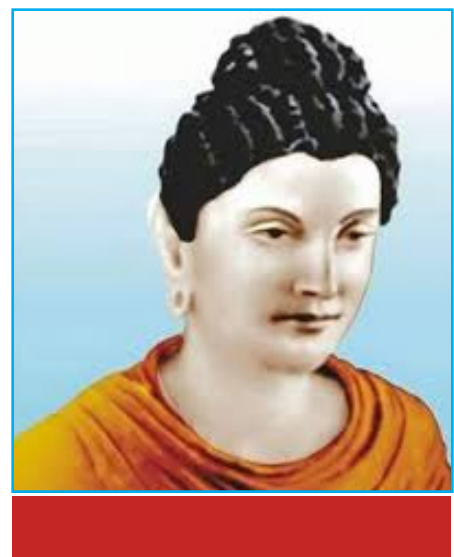

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ”

<https://www.facebook.com/profile.php?id=161037521061610>

“Equality and Justice”

स्वतंत्रता, समानता, भाईचारा

ਪਟਿਆਲਾ

PATIALA

On line paper

02 ਨਵੰਬਰ 2025 ਐਤਵਾਰ “ਰੋਜ਼ਾਨਾ” ਦੋਥਾ ਸਾਲ

w.e.f. 15 August 2022

ਪਟਿਆਲਾ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ- ਇੰਜੀ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੁੰਬਰ | whatsapp. 91-94636-01616 | email. hardipchumber57@gmail.com | ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ- ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦ ਸਮਾਨਤਾ ਅਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਧਾਰਿਤ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਮਾਨਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ

(Google pay 91-9463601616 HARDIP SINGH STATE BANK OF INDIA ACCT NO-10566643658 . IFSC- SBIN0050773

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤੇ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਬਠਿੰਡਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਅੰਬਾਲਾ, ਪਾਣੀਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2:30 ਵਜੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇਗੀ ‘ਵੰਦੇ ਭਾਰਤ’

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 28 ਅਕਤੂਬਰ, 2025 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ 1947 ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ‘ਚ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਹਿਲਾਂ 90 ਮੈਂਬਰੀ ਸੈਨੇਟ ਅਤੇ 15 ਮੈਂਬਰੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਜਟ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ, 1947 ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੋਧ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀ ਬਦਲਾਅ ਹੋਏ

ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਮ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 24 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 85 ਆਮ ਫੈਲੋ ਚੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਨਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 14 ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ

ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਾਨਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ, ਫੀਸ ਅਧਾਰਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਡਨਰੀ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਹੁਣ 2 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, 2 ਐਸੋਸੀਏਟ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਐਡੀਲੇਟਿਡ ਜਾਂ ਕੰਸਿਟਿਚਿਊਟਿਡ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਐਡੀਲੇਟਿਡ ਜਾਂ ਕੰਸਿਟਿਚਿਊਟਿਡ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ 6 ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚਾਂਸਲਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਂਸਲਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ, ਖੋਜ, ਨਵੀਨਤਾ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਚਾਰ ਸਾਲ ਰਹੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ

ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਨਾ ਹੀ ਅੰਡਰਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਐਕਸ ਓਫੀਸ਼ਿਓ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼-ਜਸਟਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 24 ਫੈਲੋ (ਮੈਂਬਰ) ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ (ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਆਰਟਸ) ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, 2 ਐਸੋਸੀਏਟ ਜਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, 4 ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ, 6 ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅਫਲੀਏਟਡ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ। ਦੋ ਐਮਐਲਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਦੇ 8 ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਚਾਂਸਲਰ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ।

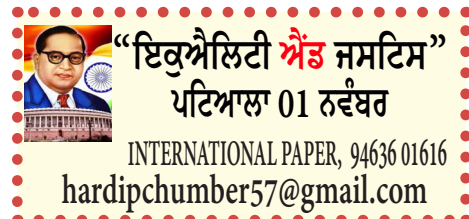
ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨੇਟ ਅੰਤ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਖਾਲਿਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫਰਮਾਨ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ, ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਾਵਰ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚੱਲੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਵਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।”

ਸੈਨੇਟ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ, 1947 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਕਲਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੈਨੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕਰੀਬਨ 90 ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ 31 ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰੁਟ ‘ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੰਦੇ ਭਾਰਤ ਰੇਲ ਗੱਡੀ 7 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਛਾਉਣੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 7:55 ਵਜੇ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹ ਗੱਡੀ ਵਾਇਆ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਬਠਿੰਡਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਅੰਬਾਲਾ, ਪਾਣੀਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਬਾਅਦ

ਦੁਪਹਿਰ 2:30 ਵਜੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੇਗੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਇਹ ਗੱਡੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਕੇ 10 ਵਜੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਛਾਉਣੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਪਰਤੇਗੀ।

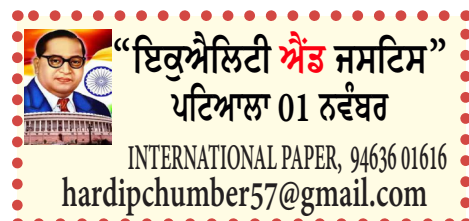
ਇਸ ਗੱਡੀ ਦੇ ਚਾਲੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਿਰੋਕੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਰੇਲ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਜੇ ਕਾਇਤ, ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਏ ਕਟਾਰੀਆ, ਰਾਜੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ

ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਗਰਗ ਆਦਿ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਰਾਣਾ ਸੇਢੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਚਾਲੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਗਾ-ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਇੰਟਰ ਸਿਟੀ ਵੀ ਜਲਦ ਹੀ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰੇਲ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ‘ਤੇ ਉਂਗਲ ਉੱਠੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਵਰਕੌਮ ‘ਚੋਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ ਏ ਐੱਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ ਕੇ ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ‘ਚ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਵਰਕੌਮ ‘ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਆਈ ਏ ਐੱਸ ਅਫਸਰ ਬਸੰਤ ਗਰਗ ਨੂੰ ਸੀ ਐੱਮ ਡੀ ਦਾ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਉਂਗਲ ਉੱਠਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 22 ਦਸੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਰੈਗੂਲਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ/ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਦੇ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ ਕੇ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਾਗੀ ਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਹਿਮ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਖੜਕ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੀਆਂ ਲੁਪਿਆਣਾ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚਣ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਤਰਜੀਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਆਖ਼ਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਦਲਿਆ

ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੋਸਟਿੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ ਏ ਐੱਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਪੋਸਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ‘ਚ ਚਰਚਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਦਬਾਅ ਵੀ ਬੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕੇਸਾਂ ‘ਚ ਉਲਝੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਇੰ ਜ ਨੀ ਅ ਰ ਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ

ਪੀ ਐੱਸ ਈ ਬੀ ਇੰਜਨੀਅਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਜੇਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਕੱਤਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਈ ਏ ਐੱਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦਾ ਸੀ ਐੱਮ ਡੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੱਤਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਾਵਰ ਸੈਕਟਰ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਵਰਕੌਮ ਤੇ ਟਰਾਂਸਮਿਟਰ ਟੈਕਨੋਕਰੇਟ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ

ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀਆਈਜੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ‘ਤੇ ਲਿਆ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਮੰਗ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੀਬੀਆਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀਆਈਜੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀਆਈਜੀ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ, ਐਚਐਸ ਧਨੇਹਾ ਅਤੇ ਆਰਪੀਐਸ ਬਾਰਾ ਨੇ ਇਸਦਾ

ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੀ ਮੋਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ

ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਿਰਫ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਕਿਉਂ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਚਾਹੁਣ ਜੇਲ੍ਹ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 29 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਧੀ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ‘ਤੇ, ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਖਸ਼ੀ ਖਾਨਾ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ-ਰੂਸ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਔਰਤ ਰੂਸੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਰੂਸ ਪਹੁੰਚੀ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇਕ ਰੂਸੀ ਔਰਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ-ਰੂਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਵੱਖ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਪਤੀ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਸਕੋ ਭੱਜ ਗਈ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਸੁਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਜੇਯਮਾਲਿਆ ਬਾਗਚੀ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੂਰੇ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਮਾਸਕੋ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ‘ਚ ਰੂਸੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤਕ ਚੁਨੌਤੀ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਇਕ ਰੀਪੋਰਟ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਸੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ

ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਾਸਕੋ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਰਾਹੀਂ ਰੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਧੀ (ਐਮ. ਐਲ.ਏ.ਟੀ.) ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਾਜ਼ਾ ਬੇਨਤੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਐਮ.ਐਲ.ਏ.ਟੀ. ਚੈਨਲ ਰਾਹੀਂ ਨੇਪਾਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ‘ਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰੂਸੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ

ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੂਸੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਸ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ।

2019 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ‘ਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਇਹ ਔਰਤ ਐਕਸ-1 ਵੀਜ਼ਾ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਆਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਟੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਬੱਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੱਚਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਭਾਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੇ ਰੂਸੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਨੂੰ ਰੂਸ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ।”

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਸ ਦੀ ਸਬਰਬੈਂਕ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਧਾਰਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਟਿਕਟ ਬੁੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਬੈਂਕ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੈਂਕਿੰਗ ਗੁਪਤਤਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ

ਹਰਜੋਤ ਬੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੈਨੇਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕਦਮ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ 59 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸੈਨੇਟ ਅਤੇ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰੜੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਅੱਜ ਇਸ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਾਸਤ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ. ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਸਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਰਾਜਸੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇਹ ਆਖ਼ਰੀ ਕਦਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੂਹ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ

ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਯਤਨਾਂ, ਬੌਧਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿਰਜਿਆ ਅਦਾਰਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਨੇਟ ਭੰਗ ਕਰਨ ਪਿਛਲੀ ਕੋਝੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ‘ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਫਤਵੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਸ. ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪੁਰਾਣੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ?” ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹਲਕੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਚੁਣੇ ਸਨ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫਤਵਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਜੋ ਬੈਲਟ ਬਾਕਸ ਰਾਹੀਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕੀ, ਆਪਣੇ ਹੱਥ-ਠੋਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ

ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਸਤਿਕਾਰਤ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ “ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਭਰੀ ਕਾਰਵਾਈ” ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਰਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੰਘਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਢਾਹ ਲਗਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ।

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ – ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ – ਹਰ

ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮਿਲਕੀਅਤ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦਬਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇਣਗੇ।

ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ

ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਗਵਰਨਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਜਾਣਗੇ।”

21 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੂਸੀ ਔਰਤ, ਜੋ ਅਪਣੇ ਵੱਖ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਪਤੀ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨੇਪਾਲ ਸਰਹੱਦ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਾਰਜਾ ਰਾਹੀਂ ਅਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ।

ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੋਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ‘ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ’ ਅਤੇ ‘ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਘੋਰ ਮਾਣਹਾਨੀ’ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਔਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਜੀਠੀਆ ‘ਤੇ 700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਐਲਾਨੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 1200% ਵੱਧ ਹੈ।

ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ 25 ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ

ਬੱਚੇ ਦੇ ਟਿਕਾਏ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਔਰਤ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲੁੱਕ ਆਉਣ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ

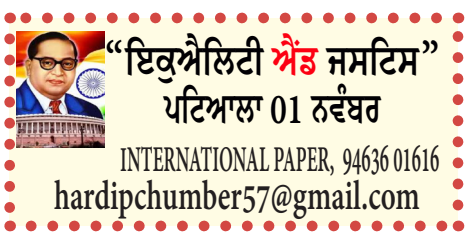

ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਡਿਜੀਟਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਜਾਵੇ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 22 ਮਈ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿਰਾਸਤ ਸੋਮਵਾਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ ਅਤੇ ਬੁਧਵਾਰ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹੈ- ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ

ਇੰਜੀ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੁੰਬਰ

**ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ**

1935 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1937 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੱਧੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚਤੁਰਵਰਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 7 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਦਿ ਵੀ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਸਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਚਤੁਰਵਰਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। 1947 ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਉਹ ਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕੁੱਝ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਲਾਭ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਚਤੁਰਵਰਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਵਿੱਚ 25 ਦਸੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੌਂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਡਾ. ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਰਾਜਰਾਮ ਫਿਲਮ ਥੀਏਟਰ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ

ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਵੇਗੀ। ਮੇਰੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਮਨੁਸਮਿਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਤਲਾਕ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ਯ ਇਸ ਤਿਰੰਗੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸ਼ੁਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿਕੋਣਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ: ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਗੇਦ ਲੈਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਇੱਕ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚ ਗੇਦ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੇਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਰੀਅਨ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਆਰੀਅਨ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਪਤੀ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਘਰ ਚਲਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਲੈਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਦੌਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਤਨੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੈਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਿਆ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਫ਼ਦ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਿੱਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਜੇਕਰ ਔਰਤਾਂ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

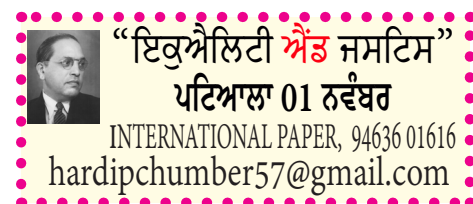
ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਿੱਲ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਆਈਐੱਲਓ, ਕੋਰੀਆ ਆਦਿ ‘ਤੇ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ

ਜੇ ਉਹ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਐਨਓ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਲਚੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਦੁੱਖ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਦੋਂ ਬਣਾਂਗਾ ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਹੁਦਾ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਪਕੜ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਆਪਣੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ, ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਲਾਕ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਬਣਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲਬਾਡੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਿਛਲੇ 50-60 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਲਾਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਰਦ ਉਸ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਹ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਜਾਂ

.....

ਪਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਸਿੱਖਿਆ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਢੰਗ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗਰੀਬੀ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਚੁਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੜੇ ਖੇਤਰ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ, ਖਰਾਬ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਕੁਝ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲੰਮੇ ਫਾਸਲੇ ਤੈਅ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਢੰਗ ਦੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਜਾਂ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਘਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗੁਨਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਘਟਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਸਿੱਖ ਲਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਧ ਫ਼ਸਲ ਉਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਸਫ਼ਾਈ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਫ਼ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਪਿੱਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵਧੀਆ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਕੁੜੀਆਂ

ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਬਾਲ-ਵਿਵਾਹ ਘਟਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਧ ਔਰਤਾਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਸ਼ ਪ੍ਰਥਾ, ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਵਾਜਾਈ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਗਰੀਬੀ, ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਕਮੀ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੱਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਤਰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣੇ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ, ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ, ਮਾਪਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਡਿਜ਼ਿਟਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਤਿਲੋਨੀਆ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ “ਬੇਅਰਫੁੱਟ ਕਾਲਜ” ਦਾ ਉਦਾਹਰਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਔਰਤਾਂ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸਕੂਲ

**ਅਰਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ,
ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਕਾਲਜ ਆਫ਼
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਿਉਣ (ਬਠਿੰਡਾ),
ਪੇਸ਼ਕਸ਼ - ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ
ਵਿੱਕੀ ਕੋਟਗੁਰੂ**

ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗੁਨਰ ਦੀ ਅਸਲੀ ਤਾਕਤ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਹਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਫੈਲਾਉਣਾ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਚਮਕਦਾਰ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਲੋਕ ਤੰਦਰੁਸਤ, ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਇਕੱਠੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਕਸਤ ਭਾਰਤ ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖੀਆਂ- ਡਾ ਨਵੰਤਰ ਪਾਲ ਐਮ ਐਲ ਏ

ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦਫਤਰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਬੰਗਾ(ਚਰਨਜੀਤ ਸੱਲੂ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ

ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਰਦਾਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਸਟਲ

ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਗਜਟਡ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਡਾ ਨਵੰਤਰ ਪਾਲ ਐਮ ਐਲ ਏ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੰਗਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਜਲੰਧਰ(ਚਰਨਜੀਤ ਸੱਲੂ) ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਬਸਪਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦਫਤਰ ਜਲੰਧਰ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਵਾਲ ਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਇਨਚਾਰਜ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇਂਦਰੀ ਇੰਚਾਰਜ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਬਸਪਾ ਵੱਲੋਂ ਭੈਣ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਜੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਸਪਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦਾ ਅਤੇ ਬੈਨੀਵਾਲ ਜੀ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾਕਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ ਇੰਚਾਰਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਨਵੰਤਰ ਪਾਲ ਜੀ ਸਟੇਟ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸਟੇਟ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਪਰਜਾਪਤੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਜੀ, ਸਟੇਟ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ ਜੀ, ਸਟੇਟ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਚੌਧਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਟੇਟ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਤੀਰਥ ਰਾਜਪਰਾ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਟੇਟ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਿਲਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਮਹਿਮ

ਬਣਾਇਆ ਜਾਉਗਾ। ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਬਸਪਾ ਹੀ ਵਿਕਲਪ, ‘ਬਦਹਾਲ ਪੰਜਾਬ-+ਬਸਪਾ’ ਬਣਾਏਗੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪੰਜਾਬ’ ਪੰਜਾਬ ਸਮਾਲੇ ਮਹਿਮ ਜਿੰਦਾਬਾਦ, ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਟੇਟ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਜੀ ਨੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਮੇਲ ਚੰਬਰ ਜੀ ਸਟੇਟ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਲਾਲ ਚੰਦ ਔਜਲਾ ਜੀ ਸਟੇਟ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਜੀ ਸਟੇਟ ਸੈਕਟਰੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਮਲ ਜੀ ਸਟੇਟ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਜਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਲਵਿੰਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਸ਼ੇਰਪੁਰੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਗੋਗਾ ਜੀ ਕੌਂਸਲਰ ਜਲੰਧਰ ਜੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮਿਲ ਜੁਲ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਫਗਵਾੜਾ ਤੋਂ ਕੌਂਸਲਰ ਚਰਨਜੀਤ ਲਾਲ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਜੀ ਕੌਂਸਲਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ

ਜੇਤ ਸੋਸ਼ਲ ਅਵੇਅਰਨੈਂਸ ਐਂਡ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਹੱਦੀਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕਿਰਤੀ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਰਾ ਹੋਂ / ਨ ਵਾਂ ਸ਼ ਹਿ ਰ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹੁੰਗੜਾ) ਜੇਤ ਸੋਸ਼ਲ ਅਵੇਅਰਨੈਂਸ ਐਂਡ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਮਹੱਦੀਪੁਰ ਵਿਖੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੇਬਰ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ (ਐੱਲ ਓ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਕੁਮਾਰੀ ਸਿਮਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 90 ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨਰੇਗਾ ਔਰਤਾਂ/ਪੁਰਸ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ/ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਪੇਂਟਰ, ਪਲੰਬਰ, ਕਾਰਪੇਂਟਰ, ਸਟੀਲ ਫਿਕਸਰ, ਮਾਰਬਲ/ਟਾਈਲ ਮਿਸਤਰੀ/ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਪੱਥਰ ਰਗੜਾਈ

ਵਾਲੇ, ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਸ਼ੀਅਨ, ਪੀ.ਓ.ਪੀ. ਮਿਸਤਰੀ/ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਪਥੇਰ ਅਤੇ ਕੱਚੀ ਇੱਟ ਦੀ ਭਰਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭੱਠਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਤੋਂ 58 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ ਪੰਜਾਬ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀ ਭਲਾਈ ਬੋਰਡ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਕਾਰਡ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ 3,000/- ਰੁ: ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 70,000/- ਰੁ: ਵਜ਼ੀਫਾ, ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲਈ 51,000/- ਰੁ: ਸ਼ਗਨ, ਧਾਰਮਿਕ/ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਹੋਮਟਾਊਨ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰੀ 10,000/- ਰੁ:, ਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ 1,00,000/- ਰੁ:, ਐਨਕਾਂ ਵਾਸਤੇ 1,000/- ਰੁ:, ਦੰਦ ਲਗਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ 5,000/- ਰੁ: ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਯੰਤਰ ਲਗਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ 6,000/- ਰੁ:, ਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ 20,000/- ਰੁ:, ਕਿਰਤੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ 2,00,000/- ਰੁ:, ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ 4,00,000/- ਰੁ: ਅਤੇ ਆਸ਼ੰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰਤ ਵਿੱਚ 1% ਦੇ ਲਈ

4,000/- ਰੁ:, ਜਨਰਲ ਸਰਜਰੀ ਲਈ 50,000/- ਰੁ:, ਇਸਤਰੀ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ 21,000/- ਰੁ:, ਪੁਰਸ਼ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ 5,000/- ਰੁ:, ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੈਂਦਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਅਪੰਗ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ 24,000/- ਰੁ:, ਨਵ ਜਨਮੀ ਬੇਟੀ ਲਈ ਫਿਕਸ ਡਿਪੇਜ਼ਿਟ 75,000/- ਰੁ:, ‘ਪੰਜਾਬ ਸਕਿੱਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਮਿਸ਼ਨ’ ਦੀ ਸਕਿੱਲ ਅਪ-ਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ/ਆਰ ਪੀ ਐੱਲ ਸਬੰਧੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਟੂਲਜ਼ (ਔਜ਼ਾਰ) ਕਿੱਟ ਖ਼ੀਦਣ ਲਈ 10,000/- ਰੁ: ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਰਿਟਾ ਸੁਬੇਦਾਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਚੀਫ ਵਲੰਟੀਅਰ ਹਰਸ਼ਦੀਪ ਉਆਣ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ।

ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ’ਚ ਦੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੁਆਵਜਾ

ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ‘ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ, ਫਰਦ ‘ਚ ਲਾਲ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹੁੰਗੜਾ) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ‘ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਪਰਾਲੀ ਨਾ ਸਾੜਨ ਲਈ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ) ਅਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਸਖਤੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਕੁੱਲ 15,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੁਆਵਜਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਫਰਦ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ

ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਗਾਵੇ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇ। ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਡਾ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ 2700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ.ਈ.ਸੀ. ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਅਨਮਜਯੋਤ ਕੌਰ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ., ਉਪ ਮੰਡਲ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਬੰਗਾ ਵਿਪਿਨ ਭੰਡਾਰੀ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਚੰਦਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਾ ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਲਾਕ ਬੰਗਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਫਰਾਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ

“Equality and Justice” Patiala 01 November
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਬੰਗਾ(ਚਰਨਜੀਤ ਸੱਲੂ) ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਬਲਾਕ ਬੰਗਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੰਗਾ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਰਾਣਾ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਵਿਟਾਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਪੁਰਜੋਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ

ਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਰਾਣਾ ਡਾ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਡਾ ਅਸੋਕ ਗਾਬਾ ਡਾ ਲੇਖ ਰਾਜ ਡਾ ਧਰਮ ਪਾਲ ਬੰਗਾ ਡਾ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ ਅਨੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਡਾ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਡਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਡਾ ਮੱਖਣ ਲਾਲ ਡਾ ਸਿੰਦਰ ਪਾਲ ਹੀਰਾ ਡਾ ਰਣਜੀਤ ਲਾਡੀ ਡਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਾ ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਡਾ ਜਸਪਾਲ ਕੋਰ ਡਾ ਗੀਤਾ ਆਦਿ ਸਾਥੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਨਵੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਫਿਲੌਰ/ਅੱਪਰਾ, 1 ਨਵੰਬਰ (ਦੀਪਾ)-ਫੁੱਟਬਾਲ ਕਲੱਬ ਅੱਪਰਾ ਵਲੋਂ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ

ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਅੱਜ ਹੋਣਗੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ

ਵੀਰਾਂ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅੱਪਰਾ ਤੇ ਸਮੂਹ ਅੱਪਰਾ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 6 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 9 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਫੁੱਟਬਾਲ ਗਰਾਊਂਡ, ਸਾਹਮਣੇ ਐੱਸ. ਡੀ. ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਫੋਕਰਾਂ ਰੋਡ ਅੱਪਰਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਅੱਜ 2 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਘਨੌਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ -

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅੰਟਾਲ - ਅਧਿਆਪਕ ਆਗੂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਖੇਡਾਂ ਅੰਡਰ 11 ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ

3 ਦਿਨ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 1350 ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸੈਂਟਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਫਿਰ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਿਲ੍ਹੇ

ਕੁਸਤੀ 32 ਕਿੱਲੋ ਗੋਲਡ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਇਲ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲਜ਼ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਪੜੂ - ਖੇਡ ਸਕੱਤਰ ਘਨੌਰ - ਹਰਮੇਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੈਂਟਰ ਹੈਡ ਟੀਚਰ, ਟੀਮ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਬਲਾਕ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਈ

ਆਦਰਸ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਅਲਵਿਦਾ

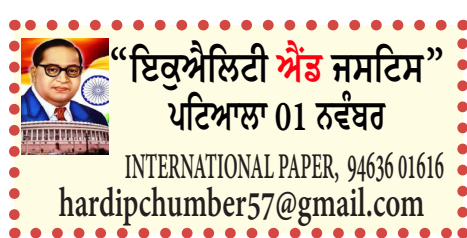
ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹੁੰਗੜਾ) ਆਦਰਸ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਜੀ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੰਦ ਜੀ

ਰਿਟਾਇਰਡ ਬੀ.ਪੀ.ਈ.ਓ. 30 ਅਕਤੂਬਰ 2025 ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਰਥਿਵ ਸ਼ਰੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਚ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿਰਕਿਤ ਕੀਤੀ।

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਅੱਜ

ਸੰਗਰੂਰ, 1 ਨਵੰਬਰ (ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ) ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 755ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਪਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਘੁਮਾਣ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਵਿਖੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੇਖਰੇਖ ਹੇਠ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਪਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2

ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਉਪਰੰਤ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਮਾ, ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਕਵੀਸਰੀ ਜਥਾ, ਭਾਈ

ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪੰਡਰਪੁਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਪਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਘੁਮਾਣ ਵਿਖੇ 18 ਸਾਲ ਘੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਬਰਾਦਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ 61 ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਸਕੇ

ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਸੂਚਿਤ - ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਲਾਚੌਰ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹੁੰਗੜਾ) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਹਫ਼ਤੇ ਤਹਿਤ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਂਸਟੀਚੂਐਂਟ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ “ਚੌਕਸੀ- ਸਾਡੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ” ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ

ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੱਜਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਅਲਾਮਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ -1988 (ਪੀ. ਸੀ.ਐਕਟ) ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ

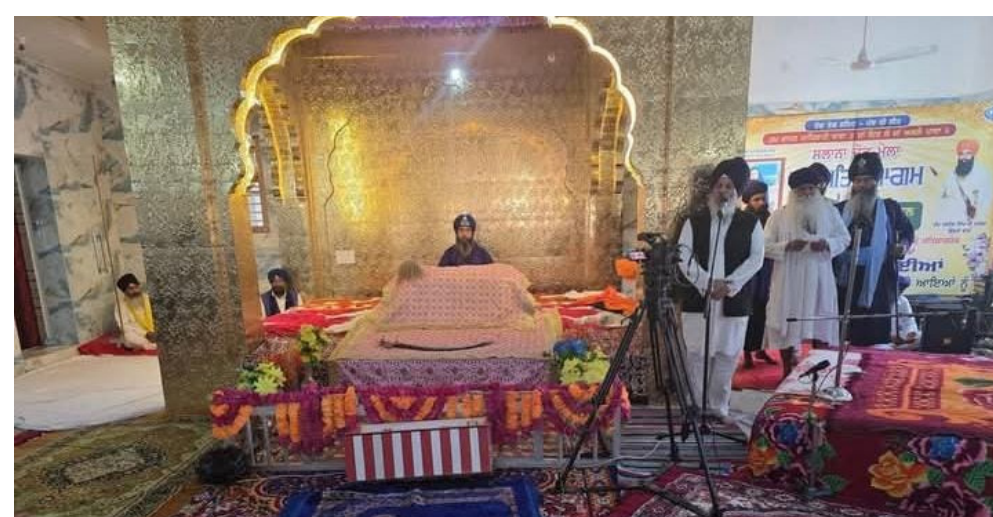
ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕਾਰਗਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੰਸਪੈਕਸਟਰ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ

ਕੰਮਾਂ/ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਦਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਐਂਟੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਲਾਈਨ ਦੇ ਨੰਬਰ 95012-00200 ਜਾਂ ਟੈਲ ਫ਼ੀ ਨੰਬਰ 1800-1800-1000 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਰਟਲ vigilancebu-reau.punjab.gov.in ਜਾਂ complaint-2vb@punjab.gov.in 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਹੁੰ ਵੀ ਚੁਕਾਈ ਗਈ।

ਸਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਤਦੇ ਫੱਬਣਗੇ ਜਦ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲਾਗੇ-ਕਰੀਮਪੁਰੀ- ਮਾਹਿਲਪੁਰ

(ਚਰਨਜੀਤ ਸੱਲੂ)- ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲੇ ਮਹਿਮ ਸਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਜਸੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲੇ ਮੁਹਮ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸੇਵਾਲ ਜੀ ਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

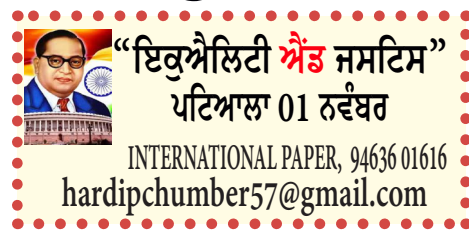

ਆਏ ਹੋਏ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਰਗੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਦਮਨ

ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਧਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫ ਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੇ ਏਕੇ ਪਹਿਚਾਨਥੇ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਚੋਂ ਚਿੱਟੇ ਵਰਗੇ ਭਿਆਨਕ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ

ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲੇ ਮੁਹਮ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਚੋਂ ਜਵਾਨੀ, ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਚੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਬੇਵਸੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਚੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੱਸੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਕਹੇ।

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬਦਰਾ ਵਿਖੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮੇਲੇ ਦਾ ਆਯੋਜਨ

ਬਰਨਾਲਾ, 1 ਨਵੰਬਰ () : ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈ.ਸਿ.) ਸੁਨੀਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਉਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈ.ਸਿ.) ਡਾ. ਬਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਰਘੁਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬਦਰਾ ਵਿਖੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮੇਲੇ ਦਾ

ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡੀਪੀਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾ ਇਸ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਅਤੇ ਨੌਵੀਂ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਗਣਿਤ, ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ੇ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਡਲ ਤੇ ਚਾਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਡਲਾਂ ਤੇ ਚਾਰਟਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਕੂਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ

ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਰਘੁਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਚਿਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਖੇਪ

ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 25 ਦਸੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਨੀਂਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੂੰਘਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ “ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ”, ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਸੁਆਰਥ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਛੱਡਣ, ਸੰਗਠਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਸਗੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

1. ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ

25 ਦਸੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ, ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾਰਾਮ ਫਿਲਮ ਥੀਏਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਰੋਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਨੌਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਿਲਾ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਾ. ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿੱਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਸੰਗਠਨ ਸੰਗਠਨ: ਸ.ਨੰ. ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਨਾਮ

- ਕਰਨਵੀਰ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਸ਼ੁਕਰਾਵਰ ਪੇਠ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਮਹਿਲਾ ਸੇਵਾ ਮੰਡਲ

*ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ 15 ਵੀਂ ਅਤੇ 16 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਮਰਦ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ *

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਚ ਪਹਿਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ।ਉਸਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ।ਇਸ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਜ ਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਉਸਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਕੀ ਉਸ ਸਮੇ ਜੰਮਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਔਰਤਾਂ ਘੁੱਢ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਸਨ।ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਜਲਾ ਦੇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਨ।ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਆਦਮੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ,ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ।ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕੇ ਔਰਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਪਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਔਰਤ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੰਬਧ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ।ਔਰਤ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਾਰਿਆ ਤਾ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੀਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ:

ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿੱਲ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗੰਟੀ: ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

- ਵਨੀਤਾ ਸਮਾਜ
- ਨਾਮਦੇਵ ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ
- ਸ਼ਾਰਦਾ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਸਤ੍ਰੀ ਮੰਡਲ
- ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਪੇਠ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਮਰਾਠਾ ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ
- ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਵਿਮਲਤਾਈ ਬਾਗਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਬਿੱਲ ਦੇ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

2. ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿੱਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧ

- ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ, ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।
- ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਮੂਲ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਰਥਹੀਣ ਹੈ।
  - ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ: “ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ, ਜਾਇਦਾਦ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।”
  - ਵਿਵਸਥਾ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
  - ਤਲਾਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: ਬਿੱਲ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ।
  - ਤਰਕ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ 90% ਸ਼ੂਦਰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ।
  - ਉਦੇਸ਼: ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ “ਆਰੀਅਨ ਔਰਤਾਂ” ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਪਤੀ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰੰਪਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।
  - ਅੰਤਰ-ਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲੈਣਾ: ਬਿੱਲ ਨੇ ਜਾਤੀ

- ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।
- ਵਿਵਸਥਾ: ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ।
  - ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਬਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।
- ### 3. ਬਿੱਲ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
- ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਡੂੰਘੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ:
- ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਘਾਟ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫਸੋਸ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਉਹ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ।
  - ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਫ਼ਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਿੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿੱਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ।
  - ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਅਫਸੋਸ: “ਮਰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੈਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜੀ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ।”
  - ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਅਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਮਜਬੂਤ ਪਕੜ ਸੀ।
  - ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ: “ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ, ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਜੇਕਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਬਿੱਲ ਰੱਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।”
  - ਮਹਿਲਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਦ ਲਈ ਦੁਈਆਂ ਗਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ।
  - ਦੋਸ਼: ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਯੂਐਨਓ

- ਅਤੇ ਆਈਐਲਓ ਵਰਗੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੋਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੇ।
- ਆਲੋਚਨਾ: “ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਲਚੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਪੀੜਤ ਹੈ।”

4. ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ

- ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।
- ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ “ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਆਉਣ” ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।
  - ਇੱਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਲੋੜ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
  - ਉਦਾਹਰਣ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ।
  - ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ: “ਇਹ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਜਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”
  - ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ: ਉਸਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿੱਲ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਭਾਗਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਾ ਕਰਨ।
- ### 5. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ
- ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਆਯੁਸ਼ਮਤੀ ਉਰਮਿਲਤਾਈ ਸਬਨੀਸ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਛਤਰਪਤੀ ਤਾਰਾਬਾਈ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਵੀਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਗੀਆਂ।

ਔਰਤ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਚ ਪਹਿਲੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਨ

ਲੈਕਚਰਾਰ ਅਜੀਤ ਖੰਨਾ
ਮੋਬਾਈਲ:76967-54669

- ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡ ਨਿੰਮੀਐ,ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੇਸਤੀ ,ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥
ਭੰਡੁ ਮੂਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ,ਭੰਡਿ ਹੋਵੇ ਬੰਧਾਨ ॥
ਸੇ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ,ਜਿਤਿ ਜੰਮੈ ਰਾਜਾਨ ॥
- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਗਰੋਂ ਉਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਅਧਿਕਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨੀਵੀਂ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀ ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ,ਪਰਦਾ ਪ੍ਰਥਾ,ਪ੍ਰਥਾ ਸੁਤਕ ਆਦਿ ਦੀ ਵੀ ਡਟ ਕੇ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ।ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਅਤੇ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਮਰਦ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ। ਜਦ ਕੇ ਯੁਗਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਸੋਚ 18 ਵੀਂ ਤੇ 19 ਵੀਂ ਸਦੀ ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਚ ਹੋਈ ਅਤੇ 20 ਵੀਂ ਸਦੀ ਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ।
- ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਮਰਦ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਤਕਰਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪਰਦਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਂ ਆਉਣ ਅਤੇ ਮਾਈਆਂ ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀ ਦਾ

- ਦਰਜਾ ਬੜਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਉਨਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ:
- ਸਤ ਪਾਰਵਾਰੈ ਮਾਹਿ ਸਰੇਸਟ ॥
ਮਤੀ ਦੇਵੀ ਦੇਵਰ ਜੇਸਟ ॥
ਧੰਨੁ ਸੁ ਗਿਹੁ ਜਿਉ ਪ੍ਰਗਟੀ ॥
- ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਵਿਹਾਇਆ ॥
ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਭੱਜ ਕੇ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਦੀ।ਸਗੋਂ ਜਿਹੜੇ ਜੋਗੀ ਤਪੀ ਜਪੀ ਸਨਿਆਸੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗਦੇ ਹਨ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਔਰਤ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ,ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ,ਬੀਬੀ ਅਮਰੇ ਜੀ,ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ,ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਜੀ,ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ,ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ,ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਇਸ ਰਹੱਸ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪੁਰਖ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੋਹਾਂ

- ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਨਹੀਂ , ਅਸਲ ਚ ਇੱਕ ਹਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਰਚਨਾ ਦੇ ਦੋ ਰੁੱਖ ਹਨ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ,
- ਨਾਰੀ ਪੁਰਖੁ ਪੁਰਖੁ ਸਭ ਨਾਰੀ ਸਭੁ ਏਕੇ ਪੁਰਖੁ ਮੁਰਾਰੀ ॥
- ਆਖ ਕੇ ਨਾਰੀ ਪੁਰਖ ਦਾ ਫਰਕ ਹੀ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ।ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਰੀ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।ਇਹ ਪਰਵਰਤਨ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੋਵੇ ਹਰ ਭੂਮਿਕਾ,ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ।ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਕਰਨ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਚ ਮਦਦ ਕਰਨ। ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ,ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਧੀਆ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰ, ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦੇਈਏ।ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਮਾਨਵ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ। ਸੇ ਅੱਜ ਜਰੂਰਤ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ। ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ। ਔਰਤ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਅਸਲੀ ਤੇ ਸੱਚੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ।

हमारी आजादी की लड़ाई बाकी है- बाबा साहब

बाबा साहेब कहते हैं

1935 के अधिनियमन लागू होने के बाद, भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस पार्टी ने 1937 में भारत के आधे राज्यों में सरकारें बनाईं और चतरवर्न के हिंदू लोगों ने 7 राज्यों के ब्राह्मण मुख्यमंत्री बनाए और मंत्री, विधायक और सांसद आदि भी बने। अब शासन, प्रशासन भारत चतरवर्न के लोगों के हाथों में था, फिर भी ये लोग खुद को अंग्रेजों का गुलाम मानते थे। 1947 में सत्ता परिवर्तन के बाद, अनुसूचित वर्ग के लोगों को लगभग वैसे ही समान अधिकार मिले जैसे कि ब्रिटिश शासन के दौरान चतरवर्न के हिंदुओं को थे। वर्तमान में अनुसूचित जाति के लोग मुख्यमंत्री, मंत्री, विधायक, सांसद बनते हैं, लेकिन वे अनुसूचित वर्ग के समाज के लोगों के समानता के अधिकारों को सुनिश्चित करवाने के लिए कुछ नहीं कर पा रहे।

हक पाने के लिए महिलाएं मन की दुर्बलता को त्याग कर, कमर कस कर आगे आएँ

कोल्हापूर में दिनांक 25 दिसंबर, 1952 को महिलाओं की

विभिन्न नौ संस्थाओं की तरफ से डॉ. बाबासाहेब अम्बेडकर को राजाराम फिल्म थिएटर में आयोजित एक बड़े समारोह में प्रशस्ति अर्पण किया गया। महिलाओं की प्रार्थना के अनुसार उन्होंने अपने हिंदू कोड बिल में महिलाओं को क्या-क्या हक दिए गए हैं और उनके लिए क्या-क्या प्रबंध किए गए हैं इस बारे में संक्षेप में लेकिन बड़े सरल ढंग से विवेचन किया। समारोह में अनगिनत महिलाएं और कुछ पुरुष भी उपस्थित थे। कार्यक्रम की शुरुआत मधुर स्वर में गाए महाराष्ट्र गीत से हुई। उसके बाद विमलाताई बागल ने अपने परिचयात्मक भाषण में हिंदू कोड बिल मंजूर नहीं किए जाने के बारे में खेद व्यक्त करते हुए कहा कि इस बिल के पास होने तक हम महिलाओं को बाबसाहब का साथ देना होगा।

उसके बाद प्रशस्ति पढ़ कर सुनाने के बाद उन्होंने उसे डॉ. बाबासाहेब अम्बेडकर को समर्पण किया। इस अवसर पर “ करवीर भगिनी मंडल”, “शुक्रवार पेठ भगिनी मंडल “, “ महिला सेवा मंडल “, “ वनिता समाज”, “नामदेव महिला मंडल”, “शारदा भगिनी मंडल”, “ स्त्री मंडल”, “शिवाजी पेठ भगिनी मंडल”, “मराठा महिला मंडल संस्थाओं की ओर से डॉ. अम्बेडकर को पुष्पमालाएं अर्पित की गई। मेजर दादासाहब निंबालकर ने भी डॉ. बाबासाहेब और डॉ. माईसाहब अम्बेडकर को फूलमालाएं पहनाई।

उसके बाद डॉ. बाबासाहेब अम्बेडकर ने कहा-

आज के युग में संपत्ति ही आजादी का आधार है। जब तक महिलाओं को संपत्ति में वारिस नहीं माना जाता तब तक उनकी गुलामी खत्म नहीं होने वाली। हिंदू कोड बिल में मैंने उस प्रकार का इंतजाम भी किया था। हालांकि, वह बिल मंजूर नहीं हुआ। अब इसके बाद कौन-सा बिल आता है, उसका स्वरूप क्या है, उसमें महिलाओं के हकों की, आजादी की क्या व्यवस्था रखी गई है इस ओर महिलाओं को बहुत ध्यान देना होगा । इतना ही नहीं अपने अधिकारों की लड़ाई लड़ने के लिए उन्हें अपने मन की दुर्बलता को त्यागना होगा और कमर कस कर खड़े रहना होगा तभी उनकी स्थिति में सुधार हो सकता है। कुछ प्रगति हासिल की जा सकती है। दही बनाने के लिए दूध में जाग डाल कर रखने के बाद अगर किसी महिला को पता चले कि दही जमने के बजाय फट गया है तो उसका जो हाल होगा वैसा ही मेरा हाल हुआ है। चार सालों तक कलम घिस कर मैंने उस बिल को जो स्वरूप तैयार किया था उसी स्वरूप में नया बिल आएगा या नहीं यह कहा नहीं जा

सकता। जो तैयार किया है उसमें आमूलचूल परिवर्तन होगा ऐसा भी नहीं लगता। मेरे बिल की आलोचना करते हुए कहा गया कि वह हिंदू धर्मशास्त्र के अनुसार नहीं है। ऐसा कहने वालों को मैं चुनौती देना चाहूंगा कि वे इस बिल में से मनुस्मृति के आधार के बगैर लिखी कौन-सी धारा है यह वे मुझे बता दें।

साथ ही, महिलाओं के लिए उसमें तलाक की व्यवस्था भी की गई थी। ब्राह्मण, क्षत्रिय और वैश्य इन त्रिवर्णी समाज को अगर छोड़ दें तो बाकी समाज में तलाक का चलन है ही। भारत के 90 प्रतिशत शूद्रों में तलाक प्रचलित है। लेकिन कानून में तलाक का प्रावधान रखने पर उपर्युक्त त्रिवर्णियों ने मुझ पर आलोचना की झड़ी लगा दी। इस बिल में महिलाओं के हित के सभी मामलों का प्रावधान है। उनमें कुछ महत्वपूर्ण प्रावधान इस प्रकार हैं। शादी या गोद लेने के मामलों में जाति का बंधन नहीं होना चाहिए यह प्रमुख प्रावधान था। इसका मतलब जबरदस्ती दूसरी जाति में विवाह अथवा गोद लेने का विधान हो यह नहीं था। एक दूसरे से प्रेम के कारण अगर किसी को दूसरी जाति के व्यक्ति से शादी करनी हो या दूसरी जाति के बच्चे को गोद लेने की इच्छा हो तो परम्पराओं के कारण उन पर जो पाबंदी थी उसे इस बिल के सहारे मैंने हटा दिया था।

पति को ही परमेश्वर मानने वाली आर्य महिलाएं हैं। पति चाहे कैसा भी बताव क्यों न करे, कितना भी बुरा पेश क्यों न आए, वह कितना भी बुरा क्यों न हो, उसके साथ जीवन बिताना भले कितना भी कष्टकारी क्यों न हो आर्य महिला अपने पति को छोड़ कर जा नहीं सकती। पति को लेकिन छूट है, इसीलिए जिस पत्नी को अपने पति के साथ घर चलाना अच्छा नहीं लगता हो उसे इस बिल में तलाक लेने की सहूलियत दी गई है।

इसी प्रकार स्त्री - धन का भी प्रबंध किया गया था। पति की मृत्यु के बाद उसकी संपत्ति पत्नी को मिलने पर आज तक पाबंदियां थीं, जिन्हें मैंने हटा दिया है। पति की कुल संपत्ति की मालिकियत उसके बाद उसकी पत्नी को ही मिलनी चाहिए तथा किसी महिला की मौत के बाद उसकी संपत्ति उसकी बेटी को ही मिलनी चाहिए यह मेरा हठवाद है। पिता के गुजर जाने के बाद भाइयों के बीच पिता की संपत्ति का बंटवारा होता है। उनके साथ उनकी बहन को भी उसमें हिस्सा क्यों नहीं मिलना चाहिए? सभी तरह से महिलाओं के हित में जाने वाले इस बिल को मंजूर करवाने के लिए महिलाओं ने कोई कोशिश नहीं की इसका मुझे खेद है। पुरुष होने के बावजूद मैं महिलाओं के अधिकारों के लिए लड़ा। लेकिन महिलाओं ने क्यों थोड़ी भी उत्सुकता नहीं दिखाई यह बात मेरी समझ में नहीं आती। इस बिल को समर्थन देने की बात तो दूर, कुछ महिलाओं ने मुझसे मिल कर यह बताने की कोशिश की कि यह बिल अच्छा नहीं है। मैं दिल्ली में था तब महिलाओं का एक प्रमुख प्रतिनिधिमंडल मुझसे मिलने आया। उनसे जब मैंने पूछा कि क्या आपने वह बिल पढ़ा है? तो उन्होंने बताया कि नहीं पढ़ा। उनमें से जो प्रमुख महिला थीं उन्हें बुला कर मैंने पूछा कि जब आपने बिल पढ़ा ही नहीं है तो विरोध क्यों कर रही हैं, तो उन्होंने बताया ‘मेरे पति ने मुझसे कहा कि उस बिल का विरोध करो वरना मैं दूसरी शादी करूंगा। इसलिए, सौत को सहने से मेरे लिए यही बेहतर है कि मैं इस बिल का विरोध करूं। लेकिन यह महिलाओं की मानसिक दुर्बलता है। इसी दुर्बलता के कारण वह बिल मंजूर नहीं हो पाया। महिलाओं में ताकत होती तो वह बिल नामंजूर नहीं रह पाता ।

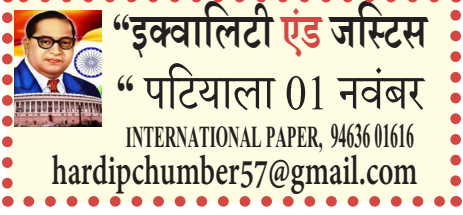
चुनाव जीत कर पार्लियामेंट में आई महिलाओं ने भी इस बिल को लेकर जागरुकता नहीं दिखाई। उन सभी महिला सदस्यों का पूरा ध्यान यूएनओ, आइएलओ, कोरिया आदि मामलों पर ही लगा रहा। मेरे बिल का समर्थन करने के लिए वे तैयार नहीं थीं। बिल का समर्थन करने पर यूनो या अन्य कहीं जाने का मौका नहीं मिलेगा इसका उन्हें डर था। इस प्रकार की लोभी मानसिकता के कारण ही हमारे देश का नुकसान हो रहा है। सार्वजनिक अथवा राजनीतिक क्षेत्र में काम करने वाला हर

व्यक्ति आज इसी ताक में रहता है कि मैं कमिश्नर कब बनूंगा या मुझे फ्लां पोस्ट कब मिलेगी। इसी लोभ से उसके सभी काम चलते रहते हैं। महिलाओं में मुझे यह दोष बहुत दिखाई देता है। महिलाओं के मन पर परंपरा की पकड़ अधिक कसी हुई होती है। इसीलिए उनमें यह दुर्बलता दिखाई देती है। उन्हें ऐसा डर मन से निकाल देना चाहिए।

इंग्लैंड की महिलाओं ने मतदान का हक पाने के लिए आंदोलन किए हैं। उसी प्रकार महिलाएं अगर अपनी स्थितियों में सुधार चाहती हों, आजादी पाने में यह बिल मंजूर होना चाहिए ऐसा अगर उन्हें लगता हो तो उन्हें आंदोलन करना होगा। उसके बगैर महिलाओं पर अत्याचार करने वाले पुरुष उनकी स्थितियों में सुधार नहीं लाएंगे। इंग्लैंड में महिलाएं अपनी इच्छा से तलाक लेकर अपना जीवन बिता सकती हैं। इसके पीछे उन्हें मिला विरासत का अधिकार है। उसी प्रकार मलबारी समाज में पिछले 50-60 सालों से तलाक ज्यादातर नहीं होते क्योंकि वहां भी महिलाओं को विरासत का अधिकार मिला हुआ है। इसीलिए पुरुष उसके साथ अच्छा व्यवहार करता है । इसीलिए पुरुषों की तरह ही अपने को भी विरासत का अधिकार मिले इसके लिए महिलाओं को आंदोलन करना होगा। घर में बैठ कर अथवा सभा सम्मेलनों में प्रस्ताव पारित कर ये काम नहीं होने वाला है। उसके लिए आंदोलन करने के लिए महिलाएं खुद आगे आएँ।

मायावती का नया सियासी कदम: ‘मुसलमान बहुजन का अभिन्न हिस्सा’, BSP ने ‘मुस्लिम भाईचारा’ कमेटियों को किया सक्रिय

बसपा सुप्रीमो ने कहा- “मुसलमान बहुजन का अभिन्न हिस्सा”, सभी 18 मंडलों में कमेटी गठित, सपा-कांग्रेस को बताया ‘विफल’

लखनऊ: बहुजन समाज पार्टी (बसपा) ने उत्तर प्रदेश में अपनी ‘मुस्लिम भाईचारा’ कमेटियों को एक स्पष्ट संदेश के साथ फिर से सक्रिय कर दिया है। यह संदेश है - “मुसलमान, दलितों, आदिवासियों, पिछड़ों और अन्य धार्मिक अल्पसंख्यकों के साथ ‘बहुजन’ का एक अभिन्न अंग हैं।”

बुधवार को लखनऊ में मुस्लिम भाईचारा कमेटी की विशेष बैठक में बसपा अध्यक्ष मायावती ने कहा, “बसपा बहुजनों को सत्ता और पद के माध्यम से स्वाभिमान का जीवन देना चाहती है।”

पार्टी की इस नई रणनीति के तहत, विभिन्न जातियों के तहत, विभिन्न जातियों और समुदायों के बीच भाईचारा कमेटियों को पुनर्जीवित किया जा रहा है। इसी क्रम में, राज्य के सभी 18 मंडलों में ‘मुस्लिम भाईचारा’ कमेटियों का नए

सिरे से गठन किया गया है।

अब तक, इन सभी कमेटियों में एक दलित और एक मुस्लिम कोऑर्डिनेटर की नियुक्ति की जा चुकी है।

स्थानीय स्तर पर बैठकें, सीधे मायावती को रिपोर्ट

ये नवगठित कमेटियां मुस्लिम समुदाय के बीच छोटी और स्थानीय स्तर की बैठकें आयोजित करेंगी और उन्हें पार्टी की विचारधारा से जोड़ने का प्रयास करेंगी। इस पहल का मुख्य उद्देश्य मुसलमानों के बीच से ऐसे कैडर तैयार करना है, जो पार्टी के मिशन को जमीनी स्तर पर आगे बढ़ा सकें।

पार्टी सूत्रों के अनुसार, इन कमेटियों की गतिविधियों पर नियमित रूप से नजर रखी जाएगी और उनकी प्रगति रिपोर्ट सीधे बसपा अध्यक्ष मायावती को भेजी जाएगी।

सपा-कांग्रेस पर निशाना

बैठक के दौरान मायावती

ने समाजवादी पार्टी (सपा) और कांग्रेस पर भी जमकर निशाना साधा। उन्होंने कहा कि मुसलमानों को यह बताने की जरूरत है कि इन दोनों पार्टियों को उनका पूरा समर्थन मिलने के बावजूद, वे राज्य में भाजपा को हराने या उसे मजबूत होने से रोकने में विफल रही हैं।

उन्होंने कहा, “जबकि बसपा ने अतीत में, मुसलमानों के कम समर्थन के बावजूद ऐसा करके दिखाया था। 2007 में, पार्टी ने पूर्ण बहुमत की सरकार भी बनाई थी।”

मायावती ने आरोप लगाया कि सपा और कांग्रेस की राजनीति दलितों, पिछड़ों और मुसलमानों के हितों के खिलाफ है। उन्होंने कहा कि ये दोनों दल भाजपा को हराने की बजाय बसपा को कमजोर करने पर अधिक ध्यान केंद्रित करते हैं। “मुसलमानों के लिए यह समझना जितना जल्दी हो सके, उतना बेहतर होगा।”

पार्टी की ‘ आं त रि क

चुनौतियाँ

यूपी की पूर्व मुख्यमंत्री ने “शाम्सुद्दीन राईन जैसे स्वार्थी और अवसरवादी लोगों” के कारण पार्टी के सामने आई “आंतरिक चुनौतियों” पर भी बात की। राईन को हाल ही में पार्टी विरोधी गतिविधियों के आरोप में निष्कासित कर दिया गया था। मायावती ने कहा, “उसने (राईन ने) पिछले लोकसभा और विधानसभा चुनावों में पश्चिमी यूपी में पार्टी को बहुत नुकसान पहुँचाया।”

BSP के ‘मुस्लिम-हितैषी’ कामों को याद दिलाया जाएगा

मुस्लिम समुदाय तक अपनी बात पहुँचाने के लिए, ये कमेटियां राज्य में बसपा के चार कार्यकालों के दौरान उनके कल्याण और हित में **शेष भाग अगले पेज पर**

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਾਰਾਂਸ਼

ਯਹ ਬਰੀਫਿੰਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 25 ਦਿਸੰਬਰ, 1952 ਕੋ ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਮੇਂ ਡਾ. ਬਾਬਾਸਾਹੇਬ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿਓਂ ਗਏ ਏਕ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਭਾਸ਼ਣ ਕਾ ਸਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਮੇਂ ਓਨਹੋਂਨੇ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿਲ ਓਰ ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੋਂ ਕੇ ਲਿਓਂ ਅਪਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾ ਗਹਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਿਯਾ। ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਸੇ ਤਰਕ ਦਿਯਾ ਕਿ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੀ ਸਚੀ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਓਨਕੀ ਆਰਥਿਕ ਆਤਮਨਿਰਭਰਤਾ ਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਕਾ ਆਧਾਰ ਸੰਪਤਿ ਮੇਂ ਵਿਰਾਸਤ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਓਨਹੋਂਨੇ ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਗਹਰਾ ਖੇਦ ਵਯਕਤ ਕਰਿਯਾ ਕਿ ਓਨਕੇ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰ ਵਰਸ਼ੋਂ ਕੀ ਕੜੀ ਮੇਹਨਤ ਸੇ ਤੈਯਾਰ ਕਰਿਯਾ ਗਯਾ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿਲ ਪਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਾ।

ਬਿਲ ਕੀ ਵਿਫਲਤਾ ਕੇ ਲਿਓਂ ਓਨਹੋਂਨੇ ਕੜੀ ਕਾਰਕੋਂ ਕੋ ਜਿੰਮੇਦਾਰ ਠਹਰਾਯਾ, ਜਿਨਮੇਂ ਸਬਸੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕਾ ਸਵਯਂ ਅਪਨੇ ਅਧਿਕਾਰੋਂ ਕੇ ਲਿਓਂ ਆਗੇ ਨ ਆਨਾ ਥਾ। ਓਨਹੋਂਨੇ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੀ “ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਰਬਲਤਾ”, ਪਰੰਪਰਾ ਕੇ ਗਹਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਓਰ ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਸਾਂਸਦੋਂ ਕੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਓਰ ਸਵਾਰਥ ਕੀ ਠੀਕੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀ, ਜੋ ਵਯਕਤਿਗਤ ਲਾਭ ਕੇ ਲਿਓਂ ਬਿਲ ਕਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨੇ ਸੇ ਕਤਰਾਤੀ ਥੀ। ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਮਹਿਲਾਓਂ ਸੇ ਅਪਨੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕੋ ਤਯਾਗਨੇ, ਸੰਗਠਿਤ ਹੋਨੇ ਓਰ ਇੰਲੈਂਡ ਕੀ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੇ ਮਤਾਧਿਕਾਰ ਆਂਦੋਲਨ ਕੀ ਤਰਹ ਅਪਨੇ ਅਧਿਕਾਰੋਂ ਕੇ ਲਿਓਂ ਏਕ ਸਕਰਿਯ ਆਂਦੋਲਨ ਛੇਡਨੇ ਕਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਹਵਾਨ ਕਰਿਯਾ। ਓਨਹੋਂਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਕਰ ਕਹਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਭਾਓਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਰਿਤ ਕਰਨੇ ਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਂਗੇ, ਬਲਕਿ ਇਸਕੇ ਲਿਓਂ ਨਿਰੰਤਰ ਓਰ ਵ੍ਹਡ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਹੈ।

1. ਪ੍ਰਥਭੂਮਿ ਓਰ ਸੰਦਰਭ

ਦਿਨਾਂਕ 25 ਦਿਸੰਬਰ, 1952 ਕੋ ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਕੇ ਰਾਜਾਰਾਮ ਫਿਲਮ ਥਿਏਟਰ ਮੇਂ ਏਕ ਭਵਯ ਸਮਾਰੋਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਿਯਾ ਗਯਾ ਥਾ। ਇਸ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਕਾ ਆਯੋਜਨ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੀ ਨੌ ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਸਥਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਡਾ. ਬਾਬਾਸਾਹੇਬ ਅੰਬੇਡਕਰ ਕੋ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਸਤਿ ਪਤ੍ਰ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਕਰਿਯਾ ਗਯਾ ਥਾ। ਇਸ ਅਵਸਰ ਪਰ, ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੇ ਅਨੁਰੋਧ ਪਰ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿਲ ਕੇ ਓਨ ਪ੍ਰਮੁਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨੋਂ ਪਰ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲਾ ਜੋ ਓਨਹੋਂਨੇ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੋ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਪੰਨ ਬਨਾਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਿਓਂ ਥੇ।

ਆਯੋਜਕ ਸੰਸਥਾਏਂ: ਕ੍ਰ.ਸੰ. ਸੰਸਥਾ ਕਾ ਨਾਮ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੇ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਯਕਾਂਤ ਕੋ ਅਗਲੇ CJI ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨੇ ਕੀ ਮੌਜੂਰੀ ਦੇ ਦੀ

ਜਸਟਿਸ ਕਾਂਤ 14 ਮਹੀਨੇ ਸੇ ਜ਼ਯਾਦਾ ਕੇ ਕਾਫੀ ਲੰਬੇ ਸਮਯ ਤਕ ਭਾਰਤ ਕੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਕੇ ਤੌਰ ਪਰ ਕਾਮ ਕਰੇਂਗੇ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਵਾਰ ਕੋ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੇ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਯਕਾਂਤ ਕੋ ਭਾਰਤ ਕਾ ਅਗਲਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ (CJI) ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨੇ ਕੀ ਮੌਜੂਰੀ ਦੇ ਦੀ। ਵਹ 24 ਨਵੰਬਰ ਸੇ ਯਹ ਪਦ ਸੰਭਾਲੇਂਗੇ।

ਇਸ ਡੇਵਲਪਮੈਂਟ ਕੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂਨ ਮੰਤਰੀ ਅਰਜੁਨ ਰਾਮ ਮੇਘਵਾਲ ਨੇ X ਕੇ ਜ਼ਰਿਓਂ ਕੀ।

ਮੇਘਵਾਲ ਨੇ ਕਹਾ, “ਭਾਰਤ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤਿਯੋਂ ਕਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਤੇ ਹੁਏ, ਰਾਸ਼ਟ੍ਰਪਤਿ ਨੇ ਭਾਰਤ ਕੇ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੇ ਜਜ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਯਕਾਂਤ ਕੋ 24

ਨਵੰਬਰ, 2025 ਸੇ ਭਾਰਤ ਕਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਿਯਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਓਨਹੋਂ ਦਿਲ ਸੇ ਬਧਾਈ ਓਰ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਏਂ ਦੇਤਾ ਹੂੰ।”

ਯਹ ਮੌਜੂਦਾ CJI ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ ਕੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੇ ਬਾਦ ਹੁਆ, ਜਿਨਹੋਂਨੇ ਇਸ ਹਫਤੇ ਕੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂਨ ਮੰਤਰਾਲਯ ਕੋ ਲਿਖਕਰ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਯਕਾਂਤ ਕੋ 23 ਨਵੰਬਰ ਕੋ ਅਪਨੇ ਰਿਟਾਯਰਮੈਂਟ ਕੇ ਬਾਦ CJI ਕਾ ਪਦ ਸੰਭਾਲਨੇ ਕੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀ ਥੀ।

ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਯਕਾਂਤ ਕੋ 24 ਮਈ, 2019 ਕੋ ਭਾਰਤ ਕੇ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਮੇਂ ਜਜ਼ ਬਨਾਯਾ ਗਯਾ ਥਾ।

ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਮੇਂ ਓਨਕਾ ਕਾਰਜਕਾਲ 9 ਫਰਵਰੀ, 2027 ਤਕ ਹੈ। ਇਸਲਿਓਂ, ਵਹ 14

ਮਹੀਨੇ ਸੇ ਜ਼ਯਾਦਾ ਸਮਯ ਤਕ ਭਾਰਤ ਕੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਕਾਮ ਕਰੇਂਗੇ।

ਜਸਟਿਸ ਕਾਂਤ ਕਾ ਜਨਮ 10 ਫਰਵਰੀ 1962 ਕੋ ਹਰਿਯਾਣਾ ਕੇ ਹਿਸਾਰ ਮੇਂ ਏਕ ਮਿਡਿਲ ਕਲਾਸ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਂ ਹੁਆ ਥਾ। ਓਨਹੋਂਨੇ 1981 ਮੇਂ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੇਜੂਏਟ ਕਾਲੇਜ, ਹਿਸਾਰ ਸੇ ਗ੍ਰੇਜੂਏਸ਼ਨ ਕਰਿਯਾ। ਓਨਹੋਂਨੇ 1984 ਮੇਂ ਰੋਹਤਕ ਕੀ ਮਹਰਿਸ਼ੀ ਦਯਾਨੰਦ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ ਸੇ ਕਾਨੂਨ ਮੇਂ ਬੈਚਲਰ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀ।

ਜਸਟਿਸ ਕਾਂਤ ਨੇ 1984 ਮੇਂ ਹਿਸਾਰ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਮੇਂ ਵਕਾਲਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀ। 1985 ਮੇਂ ਓਨਹੋਂਨੇ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਪੰਜਾਬ ਓਰ ਹਰਿਯਾਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਮੇਂ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਲੀ।

ਓਨਹੋਂ ਮਾਰਚ 2001 ਮੇਂ ਸੀਨਿਯਰ ਏਡਵੋਕੇਟ ਬਨਾਯਾ ਗਯਾ। ਵਹ 9 ਜਨਵਰੀ 2004 ਕੋ ਪੰਜਾਬ ਓਰ ਹਰਿਯਾਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਮੇਂ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਜਜ਼ ਬਨਨੇ ਤਕ ਹਰਿਯਾਣਾ ਕੇ ਏਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਕੇ ਪਦ ਪਰ ਰਹੇ।

ਮਈ 2019 ਮੇਂ ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਮੇਂ ਪ੍ਰਮੋਟ ਹੋਨੇ ਸੇ ਪਹਲੇ, ਓਨਹੋਂ 5 ਅਕਤੂਬਰ 2018 ਸੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਬਨਾਯਾ ਗਯਾ ਥਾ।

- ਕਰਵੀਰ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਸ਼ੁਕੁਵਾਰ ਪੇਠ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਮਹਿਲਾ ਸੇਵਾ ਮੰਡਲ
- ਵਨਿਤਾ ਸਮਾਜ
- ਨਾਮਦੇਵ ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ
- ਸ਼ਾਰਦਾ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਸ਼੍ਰੀ ਮੰਡਲ
- ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਪੇਠ ਭਗਿਨੀ ਮੰਡਲ
- ਮਰਾਠਾ ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ

ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਕੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੇਂ, ਵਿਮਲਾਤਾਈ ਬਾਗਲ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪਰਿਚਯਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਣ ਮੇਂ ਬਿਲ ਕੇ ਪਾਰਿਤ ਨ ਹੋਨੇ ਪਰ ਖੇਦ ਵਯਕਤ ਕਰਿਯਾ ਓਰ ਮਹਿਲਾਓਂ ਸੇ ਬਿਲ ਕੇ ਪਾਰਿਤ ਹੋਨੇ ਤਕ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਕਾ ਸਮਰਥਨ ਜਾਰੀ ਰਖਨੇ ਕਾ ਆਗ੍ਰਹ ਕਰਿਯਾ।

2. ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਬਿਲ ਕੇ ਓਨ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨੋਂ ਕਾ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਮੇਂ ਵਿਵੇਚਨ ਕਰਿਯਾ, ਜੋ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੀ ਸਥਿਤਿ ਮੇਂ ਕ੍ਰਾਂਤਿਕਾਰੀ ਸੁਧਾਰ ਲਾਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਿਓਂ ਗਏ ਥੇ।

* ਸੰਪਤਿ ਓਰ ਵਿਰਾਸਤ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ: ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਕਾ ਮੂਲ ਤਰਕ ਯਹ ਥਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਕੇ ਬਿਨਾ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਅਰਥਹੀਨ ਹੈ।

* ਮੂਲ ਸਿਫ਼ਤਾਂ: “ਆਜ ਕੇ ਯੁਗ ਮੇਂ ਸੰਪਤਿ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜਬ ਤਕ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੋ ਸੰਪਤਿ ਮੇਂ ਵਾਰਿਸ ਨਹੀਂ ਮਾਨਾ ਜਾਤਾ ਤਬ ਤਕ ਓਨਕੀ ਗੁਲਾਮੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਨੇ ਵਾਲੀ।”

* ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਯਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਿਯਾ ਥਾ ਕਿ ਪਤਿ ਕੀ ਮ੍ਰਤ੍ਯੁ ਕੇ ਬਾਦ ਓਸਕੀ ਪੂਰੀ ਸੰਪਤਿ ਪਰ ਓਸਕੀ ਪਤਨੀ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋ। ਇਸੀ ਤਰਹ, ਏਕ ਮਹਿਲਾ ਕੀ ਮ੍ਰਤ੍ਯੁ ਕੇ ਬਾਦ ਓਸਕੀ ਸੰਪਤਿ ਓਸਕੀ ਬੇਟੀ ਕੋ ਮਿਲਨੀ ਚਾਹਿਓਂ। ਓਨਹੋਂਨੇ ਯਹ ਭੀ ਤਰਕ ਦਿਯਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਕੀ ਸੰਪਤਿ ਮੇਂ ਭਾਈਓਂ ਕੇ ਸਾਥ-ਸਾਥ ਬਹਨੋਂ ਕੋ ਭੀ ਬਰਾਬਰ ਕਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹਿਓਂ।

* ਤਲਾਕ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ: ਬਿਲ ਮੇਂ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੋ ਵਿਵਾਹ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨੇ ਕਾ ਕਾਨੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਯਾ ਗਯਾ ਥਾ।

* ਤਰਕ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਬਤਾਯਾ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਕੁਸ਼ਤ੍ਰਿਯ ਓਰ ਵੈਸ਼ਯ ਸਮੁਦਾਯ ਕੋ ਛੋਡਕਰ ਭਾਰਤ ਕੇ 90% ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਸਮਾਜ ਮੇਂ ਤਲਾਕ ਕੀ ਪ੍ਰਥਾ ਪਹਲੇ ਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਥੀ।

* ਉਦੇਸ਼ਯ: ਯਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਓਨ “ਆਰਥ ਮਹਿਲਾਓਂ” ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਥਾ, ਜਿਨਹੋਂਨੇ ਏਕ ਦੁਰਵਯਵਹਾਰੀ ਯਾ ਅਨੁਪਯੁਕਤ ਪਤਿ ਕੇ ਸਾਥ ਜੀਵਨ ਭਰ ਕੁਸ਼ਟ ਸਹਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਮਜਬੂਰ ਕਰਿਯਾ ਜਾਤਾ

ਥਾ, ਕਯੋਂਕਿ ਪਰੰਪਰਾ ਓਨਹੋਂ ਪਤਿ ਛੋਡਨੇ ਕੀ ਅਨੁਮਤਿ ਨਹੀਂ ਦੇਤੀ ਥੀ।

* ਅੰਤਰ-ਜਾਤੀਯ ਵਿਵਾਹ ਓਰ ਗੋਦ ਲੇਨਾ: ਬਿਲ ਨੇ ਜਾਤਿਗਤ ਬੰਧਨੋਂ ਕੋ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨੇ ਕਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕਰਿਯਾ।

* ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ: ਯਹ ਕਾਨੂਨ ਕਿਸੀ ਕੋ ਦੂਸਰੀ ਜਾਤਿ ਮੇਂ ਵਿਵਾਹ ਕਰਨੇ ਯਾ ਬਚਵਾ ਗੋਦ ਲੇਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਤਾ ਥਾ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਯਾ ਇੱਚਛਾ ਕੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਏਸਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟੇ ਮੇਂ ਆਨੇ ਵਾਲੀ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਬਾਧਾਓਂ ਕੋ ਹਟਾਤਾ ਥਾ।

* ਸੰਬਧਿਤ ਕਾਨੂਨ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਭੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿਯਾ ਕਿ ਏਸੇ ਵਿਵਾਹੋਂ ਸੇ ਉਤਪੰਨ ਸੰਤਾਨੋਂ ਕੋ ਸੰਪਤਿ ਮੇਂ ਵਿਰਾਸਤ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਭੀ ਕਾਨੂਨ ਮੇਂ ਪੂਰਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੋਨੇ ਚਾਹਿਓਂ, ਕਯੋਂਕਿ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ ਓਨਹੋਂ ਯਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਤੇ ਥੇ।

3. ਬਿਲ ਕੀ ਵਿਫਲਤਾ ਕਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਬਿਲ ਕੇ ਪਾਰਿਤ ਨ ਹੋ ਪਾਨੇ ਪਰ ਅਪਨੀ ਗਹਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਯਕਤ ਕੀ ਓਰ ਇਸਕੇ ਲਿਓਂ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਕਾਰਣੋਂ ਕੋ ਜਿੰਮੇਦਾਰ ਠਹਰਾਯਾ:

* ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਕਾ ਅਭਾਵ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਸਬਸੇ ਅਧਿਕ ਖੇਦ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਥਾ ਕਿ ਜਿਨ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੇ ਲਿਓਂ ਵੇ ਲੜ ਰਹੇ ਥੇ, ਓਨਹੋਂਨੇ ਹੀ ਇਸ ਬਿਲ ਕੇ ਲਿਓਂ ਕੋਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਯਾ।

* ਵਯਕਤਿਗਤ ਅਨੁਭਵ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਏਕ ਘਟਨਾ ਕਾ ਜਿਕਰ ਕਰਿਯਾ ਜਬ ਦਿਲਲੀ ਮੇਂ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕਾ ਏਕ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਮੰਡਲ ਓਨਸੇ ਮਿਲਨੇ ਆਯਾ ਓਰ ਬਿਲ ਕਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਿਯਾ। ਪ੍ਰਛਨੇ ਪਰ ਪਤਾ ਚਲਾ ਕਿ ਓਨਹੋਂਨੇ ਬਿਲ ਪੜ੍ਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਥਾ। ਏਕ ਮਹਿਲਾ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਿਯਾ ਕਿ ਓਸਕੇ ਪਤਿ ਨੇ ਓਸੇ ਧਮਕੀ ਦੀ ਥੀ ਕਿ ਯਦਿ ਓਸਨੇ ਬਿਲ ਕਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਿਯਾ ਤੋ ਵਹ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲੇਗਾ, ਇਸਲਿਓਂ ਓਸਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਬੇਹਤਰ ਸਮਝਾ।

* ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਕਾ ਖੇਦ: “ਪੁਰੁਸ਼ ਹੋਨੇ ਕੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੋਂ ਕੇ ਲਿਓਂ ਲੜਾ। ਲੇਕਿਨ ਮਹਿਲਾਓਂ ਨੇ ਕਯੋਂ ਥੋਡੀ ਭੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਯਹ ਬਾਤ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਆਤੀ।”

* ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਰਬਲਤਾ ਓਰ ਪਰੰਪਰਾ ਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਮਾਨਾ ਕਿ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੀ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਯਤਾ ਕਾ ਏਕ ਬੜਾ ਕਾਰਣ ਓਨਕੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਓਰ ਓਨ ਪਰੰਪਰਾ ਕੀ ਮਜਬੂਰਤ ਪਕੜ ਥੀ।

* ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ: “ਯਹ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਰਬਲਤਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਦੁਰਬਲਤਾ ਕੇ ਕਾਰਣ ਵਹ ਬਿਲ ਮੰਜੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾਯਾ। ਮਹਿਲਾਓਂ ਮੇਂ ਤਾਕਤ ਹੋਤੀ ਤੋ ਵਹ ਬਿਲ ਨਾਮੰਜੂਰ ਨਹੀਂ ਰਹ ਪਾਤਾ।”

* ਮਹਿਲਾ ਸਾਂਸਦੋਂ ਕੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਸੰਸਦ ਮੇਂ ਨਿਰਵਾਚਿਤ

ਮਾਯਾਵਤੀ ਕਾ ਨਯਾ ਸਿਯਾਸੀ ਕਦਮ: ਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਗ

ਕਰਿਓਂ ਗਏ ਕਾਰਯੋਂ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲੇਂਗੀ।

ਮਾਯਾਵਤੀ ਨੇ ਕਹਾ, “ਬਸਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂਨ-ਵਯਵਸਥਾ ਕੋ ਸਖਤੀ ਸੇ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੋ ਜੀਵਨ, ਸੰਪਤਿ ਓਰ ਧਰਮ ਕੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੀ, ਸਾਥ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਹਰ ਕੁਸ਼ੇਤ੍ਰ ਮੇਂ ਓਨਹੋਂਨੇ ਸਮਾਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਭੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀ।”

BSP ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਕਾਰਯ:

1995 (ਪਹਲਾ ਕਾਰਯਕਾਲ): ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਯਿਕ ਦੰਗੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਸੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਿਯਾ ਗਯਾ।

ਰਾਜਯ ਮੇਂ ਪਹਲੀ ਬਾਰ ‘ਅਲਪਸੰਖਯਕ ਕਲਯਾਣ ਵਿਭਾਗ’ ਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀ ਗਈ ਓਰ ਏਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਕੋ ਇਸਕਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਬਨਾਯਾ ਗਯਾ।

ਆਰਕੁਸ਼ਣ: ਬਸਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਕ ਅਲਗ ‘ਅਲਪਸੰਖਯਕ ਕਲਯਾਣ ਨਿਦੇਸ਼ਾਲਯ’ ਕਾ ਗਠਨ ਕਰਿਯਾ ਓਰ ਪਿਛਡੇ

ਮਹਿਲਾ ਸਦਸਯੋਂ ਕੀ ਭੀ ਕੜੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀ।

* ਆਰੋਪ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਸਾਂਸਦੋਂ ਕਾ ਧਯਾਨ ਯੂਨਓ, ਆਈਏਓ ਜੈਸੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀਯ ਮੰਚੋਂ ਪਰ ਜਾਨੇ ਯਾ ਅਨਯ ਪਦ ਪਾਨੇ ਪਰ ਅਧਿਕ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਥਾ। ਓਨਹੋਂਨੇ ਡਰ ਥਾ ਕਿ ਬਿਲ ਕਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨੇ ਸੇ ਓਨਹੋਂਨੇ ਯੇ ਅਵਸਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਂਗੇ।

* ਆਲੋਚਨਾ: “ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਲੋਭੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕੇ ਕਾਰਣ ਹੀ ਹਮਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ।”

4. ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੇ ਲਿਓਂ ਆਹਵਾਨ

ਅਪਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਕੇ ਅੰਤ ਮੇਂ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੋ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਯਤਾ ਸੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਕਰ ਅਪਨੇ ਅਧਿਕਾਰੋਂ ਕੇ ਲਿਓਂ ਲੜਨੇ ਕਾ ਏਕ ਸਸ਼ਕਤ ਆਹਵਾਨ ਕਰਿਯਾ।

* ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤਿ ਕਾ ਵਿਕਾਸ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਮਹਿਲਾਓਂ ਸੇ “ਮਨ ਕੀ ਦੁਰਬਲਤਾ ਕੋ ਤਯਾਗ ਕਰ, ਕਮਰ ਕਸ ਕਰ ਆਗੇ ਆਨੇ” ਕਾ ਆਗ੍ਰਹ ਕਰਿਯਾ।

* ਆਂਦੋਲਨ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਿਯਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਮਾਂਗਨੇ ਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤੇ, ਓਨਹੋਂਨੇ ਲੜਕਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ।

* ਉਦਾਹਰਣ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਇੰਲੈਂਡ ਕੀ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਯਾ ਜਿਨਹੋਂਨੇ ਮਤਾਧਿਕਾਰ ਪਾਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਸਕਰਿਯ ਆਂਦੋਲਨ ਕਰਿਓਂ ਥੇ।

* ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰ್ದੇਸ਼: “ਘਰ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਅਥਵਾ ਸਭਾ ਸਮਮੇਲਨੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਰਿਤ ਕਰ ਯੇ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਓਸਕੇ ਲਿਓਂ ਆਂਦੋਲਨ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਓਂ ਮਹਿਲਾਏਂ ਖੁਦ ਆਗੇ ਆਯੋਂ।”

* ਕਾਨੂਨੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ: ਓਨਹੋਂਨੇ ਮਹਿਲਾਓਂ ਕੋ ਸਲਾਹ ਦੀ ਕਿ ਭਵਿਸ਼ਯ ਮੇਂ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਕਿਸੀ ਭੀ ਬਿਲ ਕਾ ਗਹਰਾਈ ਸੇ ਅਧਯਯਨ ਕਰੇਂ ਓਰ ਕੇਵਲ ਏਕ-ਦੋ ਧਾਰਾਓਂ ਪਰ ਧਯਾਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਨ ਕਰੇਂ, ਬਲਕਿ ਪੂਰੇ ਕਾਨੂਨ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੋ ਸਮਝੇਂ।

5. ਕਾਰਯਕ੍ਰਮ ਕਾ ਸਮਾਪਨ

ਭਾਸ਼ਣ ਕੇ ਅੰਤ ਮੇਂ, ਆਯੁਸ਼ਮਤੀ ਉਰਮਿਲਾਤਾਈ ਸਬਨੀਸ ਨੇ ਧਨਯਵਾਦ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਿਯਾ। ਓਨਹੋਂਨੇ ਯਹ ਆਸ਼ਵਾਸਨ ਦਿਯਾ ਕਿ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਤਾਰਾਬਾਈ, ਜਿਨਹੋਂਨੇ ਕਰਵੀਰ ਰਾਜਯ ਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀ ਥੀ, ਕੀ ਭੂਮਿ ਕੀ ਮਹਿਲਾਏਂ ਇਸ ਆਂਦੋਲਨ ਮੇਂ ਨੇਤ੍ਰਵ ਕਰੇਂਗੀ ਓਰ ਅਗ੍ਰਧੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਂਗੀ।

ਸਮੁਦਾਯੋਂ ਸੇ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੋ ਪਹਲੀ ਬਾਰ ਆਰਕੁਸ਼ਣ ਕਾ ਲਾਭ ਦਿਯਾ।

ਸਪਾ ਪਰ ਆਰੋਪ: ਮਾਯਾਵਤੀ ਨੇ ਕਹਾ, “ਹਾਲਾਂਕਿ ਯੂਪੀ ਪਿਛਡਾ ਆਯੋਗ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 1994 ਮੇਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਮੁਲਾਯਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਸਰਕਾਰ ਸੇ (ਆਰਕੁਸ਼ਣ ਕੀ) ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀ ਥੀ, ਲੇਕਿਨ ਓਸ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗਈ।”

ਅਨਯ ਪਹਲੇਂ: ਕਸ਼ਾ 8 ਤਕ ਗਈ।

ਸਿਧਾਰਥ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਦੇ ਧਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਬ ਲਈ ਸੁੱਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਭਾਰਗ ਦੀਆਂ ਐਕੜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ -ਸਿਧਾਰਥ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਭਾਰਗ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਢਲੇ ਪੰਨੇ ‘ਪੰਚਸ਼ੀਲ’ ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ‘**ਮਨ ਦੀ ਸਮਾਧੀ**’ ਲੱਗ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:

- ਆਹਿੰਸਾ**- ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਹਰ ਇਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ
- ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ**- ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ
- ਵਿਵਚਾਰ ਨਾਂ ਕਰਨਾ**- ਕੋਈ ਜਿਨਸੀ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਅਪਰਧ ਨਾਂ ਕਰਨਾ
- ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ**- ਆਪਣੇ ਆਚਾਰ, ਵਿਚਾਰ, ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ
- ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ**- ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਦਾ ਦਸ਼ਾ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ, ਮਨ ਸੁੱਧ ਰਖਣਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਮਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ

